

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clvveri[i] Italia Antiqua

Opus post omnium curas elaboratissimum ; tabulis geographicis ære expressis illustratum ...

Philippi Clvveri[i] Italiae Antiquae. Tomus ...

Clüver, Philipp

Lvgdvni Batavorvm, 1624

Cap. XVII. De mari quod Jtalam circumluit; & de variis, prout varias regiones alluit, eius adpellationibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14124

επι τούτου την Τρωικών, οἷς αὐτοὶ Γαργεῖοι λέγοισι, ἐπι Παλλήνη, πάλαις Αἰγαδίης, αἰδεῖς. ἡγέτη δὲ τὸ Διονισίου Εὐανδρόν, Ερμοὶ φρέσμῳ καὶ νύμφῃς τοῖς Αἰγαστον διπλωματίαις, καὶ οἱ μὲν Εὐλώνες Θερινοὶ εἶναι λέγοντες καὶ θεοφόροις διοφαινόντες. οἱ δὲ Γαργεῖκαι συγένετοι τε δεκαολογίαις, τῇ πατρῷα γλώσσῃ Καρμένται εὔομαζοντες. τότε δεῖπον οὐθὲν Εὐλώνιον, μηδὲ Πελασγὸς ἀφιεθέντος εἰς τὸ πατρικόν, καὶ τὸν ἔχει μὲν τῶν Αἰγαδίων οἰκητόν, ἐπι τῷ περιπτέτῳ τῆς Γαργεῖκης ιδρυσιδημον χωρέων. Οἱ λίχοις δὲ οὐτεροὶ μὲν οὖν Αἰγαδαῖς, αὖτε εἰς τὸ πατρικόν αφίκενται τούτοις Εὐλώνιος, ἄρτον Ηρακλίες, δειπνοὶ Εὐερεταῖς καὶ τὰ μέχρι δύσμῶν ἡλίου χρονοπέδην τούτων. Hoc est: Pelasgia igitur natio, quantum eius cladicibus superfuit, nec in colonias distractum est, (id quod ex magno ad modicum redactum est numerum,) inter Aborigines de-

10 gens, in his resedit locis; ubi postea Romanorum posteri unā cum aliis condidere. Non multò pōst, alia classis Græcorū in eamdem Italiam partem adpulit, ex fermè annis ante bellum Troianum; ut ipsi Romani auctores sunt; profecta à Palantio, urbe Arcadicā. Eam coloniam deduxit Euander, Mercurii filius & nymphæ cuiusdam Arcadicæ; quam Græci Themīn fuisse dicunt, & divino adfatu instinctam: Romanarum antiquitatum scriptores Carmentam patriā lingvā vocant. Hec secunda gens Græca, post Pelasgos delata in Italiam, communeis cum Aboriginibus sedes habuit; easque in præcipuo Rome loco constitutas. Post Arcadum adventum paucis aliquot annis elapsis, alia manus Græcorū in Italiam venit, ductu Herculis; qui tum Hispaniam, & quidquid terrarum usque ad occidentem solem prorout, domuerat. De hoc Hercule, quamvis pervulgata illa de bobis Geryonis fabulā repudiata, veriorem historiam è nonnullis auctoriis tradere conetur eodem libro Dionysius; tamen Livius, lib. v, ubi de Gallorum in Italiam transitu scribit, omnem de eo narrationem pro fabulis habet. Alpes, inquit, inde oppositæ erant. quas insuperabileis vias, hanc equidem miror, nullā dum via (quod quidem continens memoria sit. nisi de Hercule fabulis credere libet) superatas. Tandem post bellum Troianum coloniæ Græcorū aliæ in Italiam deductæ sunt.

C A P. XVII.

30 De mari quod ITALIAM circumluit; & de variis, prout
varias regiones alluit, eius adpellationibus.

Mare universum, quod Italiam litora ambit, haud dubiè uno nomine dictum inde fuit Italicum. hinc quidpe illud Iustini, lib. xx: Dionysius è Siciliâ Carthaginensisibus pulsis, occupatoque totius insula imperio, gravem etiam regno suo periculofamque desidiam tanti exercitus ratus; copias in Italiam trajecit. Prima illi militia adversus Græcos, qui proxima Italici maris litora tenebant, fuit. Lycophron hoc Italicum mare adpellat Ausonium, de mari apud Scyllam loquens. Idem mare in complureis divisum est parteis, variaque, prout varias Italiam alluebat regiones, par-

40 tium vocabula. Primo omne id, quod meridionale eius latus alluebat, dicebatur MARE INFERVM; quod septentrionale latus, MARE SUPERVM. Dein super MARE INFERVM, Tycrum, ab Adriâ, Tuscorum in Venetis coloniâ, dictum est ADRIATICVM; inferum ab eâdem potentissimâ gente adecolâ, Tuscum, sive HETRUSCVUM, & Græcè TRVSCVUM, ut Tυρρηνὸν, TYRRHENVM. Paulus Diaconus, rer. Longobard. lib. ii, cap. xix, falso adserit, ab Adriâ Piceni Adriatico pelago nomen esse datum. Livius, lib. v: Tuscorum ante Romanum imperium latè terrâ marique opes patuere. Mari supero inferoque, quibus Italia insule modo cingitur, quantum potuerint, nomina sunt argumento: quod alterum Tuscum, communis vocabulo gentis, alterum Adriaticum mare, ab Adriâ Tuscorum coloniâ, vocavere Italiam gentes. Græci eadem Tyrrhenum atque Adriaticum [forte Adriam] 50 vocant. Mela, lib. ii, cap. iv: Italia inter Adriaticum & Tuscum; sive ut aliter eadem adpellantur, inter Superum mare & Inferum excurrat.

Discrimen Inferi Superique maris Polybius (ut videré est infra hoc capite) haud dubiè posuit ad ipsum Cœcum promontorium. At Martianus Capella, lib. vii, de secundo Europæ sinu, sic ait: In mare Italia plurimum pergens, in Hydruntēm urbem venit, ubi Superum Inferumque mare decem & quatuor millibus disparatur. Philostratus vero, in Apollonii vitâ, lib. v, cap. iii, sic: Παρέπλουσε δὲ Φτι Μεσσελούς την προθυόν; εἴτε ἡ Τυρρηνὸς Αἰδερα Ξυμβάλλων, καλεσθεὶς ξυγάλοντα τὸ καρυεῖδι. Id est:

Tom. 2.

Zz 3

Messa-

Messanam navigarunt ad fretum, ubi commissa maria Tuscum & Adriaticum difficultem navigantibus efficiunt charybdim. Tum Procopius, Vandal. rer. lib. i, hunc in modum scribit, ubi ē Siciliā in Africam navigat Belisarius: Αὐτῷ δρόν τοῖς Ταχαῖοῖς ησάει, Γαύλων τοῖς Μελίτην τοῖς Κοινοῖς παρασέχον, αὐτοῖς τοῖς Αδριανοῖς τοῖς Τυρρηνοῖς εἰς πάνων γένεσιν τοῖς αἰθαπτοῖς καὶ τοῖς αἴδαις λόγοις ἐπίφουσε. Id est: Sublatisque reporte malis, Gaulum & Melitam insulas velociter contingunt, que Adriaticum à Tyrrheno dividunt pelagus.

MARE SUPERNUM, vel ADRIATICVM. ADRIATICVM mare plerisque Græcorum dictum est ὁ Αὔδειος νότιος, seu simpliciter Ἀδριατικός; Latinis etiam nonnumquam eodem modo, ADRIA, & cum inspiratione, HADRIA. Exempla apud Græcos & Latinos auctores passim. Idem mare Horatio, carm. lib. i, od. xvi: & Senecæ, ep. lxxxix, vocatur HADRIACUM: Floro item, lib. ii, cap. v, ADRIANVM. Sic Marciano Heraclensis, Αὔδειαν Ἰαλαθα. Apud Ciceronem in oratione in Pisonem scriptâ, & ad Atticum lib. x, epist. vi, variis in exemplaribus varie scriptum est, modò *Adrianum mare*, modò *Adriaticum*. Ptolemaeus, in descriptione Italiae, alias τὸ Αὔδειον καλεῖται adpellat τὸ Λαγανόν, *Adriaticum mare*, alias τὸ Αὔδειον νότιον, *Adriam sinum*. Lucano, lib. ii, & lib. v; Silio, lib. i; Horatio, carm. lib. i, od. iii, dicitur ADRIACUM; sive HADRIACVM MARE. Virgilius, Aeneid. lib. xi, sic canit:

Annis & Adriacis retrò fugit Aufidus undas.
Et Ovidius in Halieutico:

Passer, & Adriaco mirandus litore rhombus.

Idem mare antea adpellabatur ATRIATICVM; quia ipsa urbs Adria erat primum Atria; ut suo loco ostensum est. Plinius, lib. iii, cap. xvi: *Atrianorum paludes*; que septem maria adpellantur; nobili portu oppidi Tuscorum Atriae: à quo Atriaticum mare antè adpellabatur; quod nunc Adriaticum.

MARE LIGUSTICVM. Inferi seu Tuscī maris pars, quā Ligurum adcoluit gens, dicebatur Λιγυστικὸν τὸ Λαγανόν, LIGUSTICVM MARE. Plinius, libro iii, cap. v: *Gallicum mare*, ante Narbonensem provinciam. hinc Ligusticum. ab eo ad Siciliā insulam Tuscum. quod ex Græcis alii NOTIVM, alii Tyrrhenum, ē nostris plurimi Inferum vocant. Strabo lib. ii: τὸ πλεύραινον πέλαγον, τὸ Λιγυστικόν, τὸ Σαρδινιόν, πλεύραινον μέχρε τὸ Σικελίας τὸ Τυρρηνιόν. Id est: Hispanicum mare, Ligusticum, Sardoum, ac denique Tyrrhenum ad Siciliā usque. Ptolemaeus: Η' ίταλία περιεργετηστὸν μεσομεσοβραχίον τὸ Σικελικὸν τοξελίῳ. Id est: Italia terminatur à meridie Ligustici ac Tyrrheni maris ὥρᾳ. Fines itaque Ligustici maris fuere, ab occasu, Varus amnis, Italiae terminus; ab ortu, Arnius fluvius, antiquus Ligures inter & Tuscos limes. Hinc Tuscum mare ad Siciliā usque protensum fuit; testibus Strabone atque Plinio. Thucydides & epigrammata vetera Tyrrheni & Siculi maris terminum ponunt fretum Siculum. Meila, dicto lib. ii, cap. iv; impropriè Tuscum mare ad Siciliā usque simulque Italiae latus inferum ad Metaurum amnem finit. In Brutio, inquit, sunt, Columna Reginæ, Rhegium, Scylla, Taurianum, & Metaurum. hinc in Tuscum mare deflexus est, & eiusdem terre latus alterum. Verum discriminem hoc satis leve; quoniam à Metauri ostio ad Siculum fretum millia haud amplius passuum sunt Dionysius Afer, Eu-
stathius, Ayenius, & Priscianus, Tyrrhenum mare ad Africam etiam habent.

ADRIATICI MARIS limites. Super Adriatici maris limitibus longè maior graviorque inter auctores discrepancia est. Ptolemaeus nomen id non tantum supero Italiae lateri & eiusdem terræ fronti, quæ est inter duo promontoria, Lacinium & Leucopetram, sed & Siciliæ orientali lateri affundit. Ut inferius ex ipsius verbis vide est. Longè aliter alii auctores. Strabo, lib. ii: Ποταμὸς δὲ τὸ ιταλικὸν χειρόν ζεύς τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγον, δέξια πλεύραινον τὸ Λιγυστικόν, τὸ Αιολικόν, τὸ Αὔδειον. Id est: Italia in peninsula redigunt, mare Tuscum, a Ligustico incipiens, tum Ausonium & Adria. Negligentem heic fuisse Plinius, jam antè, cap. xv, ad Italiam frontem, ex libro illius iii, cap. x & xi, ostensum, sèpiusque monitum est. ubi etiam hoc ostensum, millia ista lxxxii, sive lxxii, de quibus Plinius, à Locris seu Leucopetra ad Lacinium usque esse numeranda. Ex quā ibidem Ausonii maris descriptione patet, Adriæ sive Adriatici maris terminum fuisse ad Iapygium sive Salentinum promontorium. Variat tamen paulo ipse Plinius, dicto capite xi postea: *In ora, Senonum Gallipolis, qua nunc est Anxa. Inde xxxii millia promontoriorum, quoda Acram Iapygiam vocant; quo longissime in mari excurrunt Italia. Ab eo Baſta opidum, & Hydrus, decem ac novem millia passuum, ad discrimen*

erimen Ionii & Adriatici maris, quā in Graciam brevissimus transitus, ex adverso Apollonie opidi, latitudine intercurrentis freti. l millia non amplius. Ibidem: A Lacinio promontorio secundus Europæ sinus incipit, magno ambitu flexus, & Acroceraunio Epiri finitur promontorio; à quo abest LXXV millia passuum. [Ergo à Lacinio promontorio ad Salentinum, intelligit Ausonium mare idem Inferum.] Et eiusdem libri, cap. xxvi: Illyrici latitudo, quā maxima est, CCCXXV millia passuum colligit. longitudo à flumine Arsiā ad flumen Drinium DCCC millia. à Drinio ad promontorium Acroceraunum CLXXII. M. Agrippa prodidit universum hunc sinus Italie & Illyrici ambitu XIIII millium. [Parmense exemplar vetustum habet XIIII millium.] in eo duomaria, quo distinximus finē.

10 Inferum, sive Ionium, in primā parte: interius Adriaticum: quod Superum vocant. [Ergo Inferum mare ad Iapygium usque sive Salentinum pertinet promontorium. hinc Superum, ad Acroceraunum usque.] Insulae in Ausonio mari pr̄ter jam dictas, memoria digne nulle, in Ionio paucæ; Calabro litore, ante Brundusium, quarum objectu portus efficitur. contra Apulam litus Diomedea, conspicua monimento Diomedis: & altera, eodem nomine, à quibusdam Teutria appellata. Illyrici ora mille amplius insulis frequentatur. [Ergo Ionium mare usque ad Brundusium, imò ad Garganum, pertingit.] Eodem capite, postea: In Ionio autem mari ab Orico M millia [sic & Parmense] passuum, Saponis, piratica statione nota. Sed & Mela, dicto lib. II, cap. IV, à se ipso discrepat. In Calabriā, inquit, Brundusium, Valetium, Lupiae, Hydruntum; tum & Salentini campi, &

20 Salentina litora, & urbs Graja Callipolis. Hucusque Adria, hucusque Italæ latus alterum pertinet. Fronseius in duo quidem se cornua, sicut supr̄a diximus, scindit: ceterū, mare, quod inter utraque admisit, tenuibus promontoriis semel iterumque distingvens, non uno margine circuit, nec diffusum patensque, sed per sinus recipit. Primus, Tarentinus dicitur, inter promontoria Salentinum & Lacinium. En, quām à se ipso diversus. Primò Adriam & Italæ litus alterum, id est, Superum, in Salentinos campos & Salentina litora, ad urbem usque Callipolin protendit. mox postea verò, frontem Italæ, quām à Superi lateris & Adria fine vult incipere, ab ipso Salentino rectius inchoat, unā cum Plinio, promontorio. Fuit igitur AVSONIVM MARE ab Siciliâ ad dictum usque Salentinum sive Iapygium promontorium: inde ei Adriaticum continuabatur;

30 ut satis diserte testantur Strabo atque Mela; neque adeò valde dissentit Plinius, ad Hydruntē ponens discrimen Ionii & Adriatici maris. quod eò factum, quia illi non tam discrimen id quām brevissimum ex Italâ in adversum litus trajectum ostendere fuit institutum. SINVS igitur sive MARE ADRIATICVM, includebatur ab Italâ Iapygio promontorio, ab Epiro Cerauniis montibus, seu Acroceraunio promontorio: quod Plinius principio capit. XI innuit; sed disertius Mela testatur, lib. II, cap. IIII. Ceraunii, inquit, montes. ab itis flexus in Adriam. Hac mare, magno secus litorum acceptum, & vastè quidem in latitudinem patens. quō penetrat tamen vastius, Illyrici usque Tergestum, cetera Gallicis Italique gentibus cingitur. Nempe ad Iapygium usque, ut modò dictum est, promontorium. Plinius, ut malè cap. X Italæ frontem, in treis sinus Ausonii maris recedente, LXXXII patere ait millia passuum; quod spatium erat inter Zephyrium ac Lacinium promontoria, ut supr̄a suo loco ostensum est: sic satis incongrue cap. XI secundum Europæ sinus, quem eudem & Adriaticum intellexit, à Lacinio promontorio incipere dixit. A Locris, inquit, cap. X, Italæ frons incipit, Magna Grecia appellata, in treis sinus recedens Ausonii maris, quod Ausones tenuere primi. patet LXXXII millia passuum; ut auctor est Varro. plerique LXXII millia fecerē. Mox, cap. XI: A Lacinio promontorio secundus Europæ sinus incipit, magno ambitu flexus; & Acroceraunio Epiri finitur promontorio. Et Plinium sequutus epitomator ejus Solinus, cap. VIII; In quo, inquit, ambitu, adversa Locrensum fronte, ortus à Gadibus, finitur Europæ sinus primus. nam secundus, à Lacinio auspiciatus, in Acroceraunis metas habet. Ergo mare, quod inter Locros & Lacinium est promontorium, neque ad primum neque ad secundum pertinuit sinus, sed extra utrumque positum fuit. ergo item pars altera Ausonii maris, à Lacinio scilicet ad Iapygium promontorium, in secundo illo fuit sinus, altera in neutro. Satis, mehercles, ut antè dixi, incongrue. Sed & frontem Italæ, rectius Mela, lib. II, cap. IV, inter Salentinum & Brutium sive Leucopetram protendit promontoria, quam Plinius inter Locros & Iapygium. Haud levis igitur hæc in hac otā describendā Plinii deprehenditur incūria atque negligentia. Terminum tamen Adriatici maris fuisse inter Iapygium &

40 Tom. 2.

Acrocerauium promontoria: satis aperte atque disertè ex Plinii simul & Melæ Strabonisque verbis inter sc̄ collatis patet. Idem sensisse videtur & Cicero, in prædictâ oratione in Pilonem. *Dyrrachium*, inquit, *ut venit, obſeſſus est ab iis ipſis militi-
bus, quos paulo antè Torquato respondit beneficii causâ ab ſe eſſe dimiſſos. quibus quum ja-
ratus affirmaret, ſe, que deberentur, poſtero die perſoluturum, domum ſe abdiſſit. inde no-
cte intempeſta, crepidatus, veſte ſervili, naue conſendit; Brundifiumque viſavit: & u-
timas Adriani maris oraſ petiuit: nempe Hydruntinum portum; qui extreμus eſt
ad Iapygiam promontorium versus & Hadriani maris fauceis. Italianam autem tum à
Dyrrachio Pilonem petiūſe: pater ex paulo poſt ſequentiibus: *Occulus aduentus,*
*furiuſum iter per Italianam, introitus in urbem deſertus amicis.**

Servio, ad Aeneid. lib. xi, etiam Metapontum ad mare Adriaticum eſt. Sic et
nim inquit: *Metabus fuit dux Graci agminis, qui juxta Adriaticum mare urbem Metapon-
tum condidit.*

Cæterum Strabo, lib. vi: *τὸς δὲ Σαλεύνες, inquit, Κρηταὶ θοτίνες Φασίν.* τὸς δὲ Σαλεύνες, inquit, Κρηταὶ θοτίνες Φαſίν. Σαλεύνες δὲ οὐ ποτε λόγος, ἐν καλλίστῳ ἀκρωτηρίῳ, πλάνης ἔκπλειος δέ εἰς τὸ πέλαγος, καὶ τοὺς κα-
μπογειαὶς αἰδεῖται. Πτιχέρων δὲ παῖς Πέλι τὸ Λακίνιον, αἱ ταῦροι δοτὸς τῆς οἰνούρειας αἰτοῦ, καὶ γλειῶν
τὸ σόμα ἐπιτρέπειν τὸ λαπτόν τοῦτον. Εἰ τὰ Κερανία δὲ οἰνοίς δημητρί, πλεῖτεροι τὸ σόμα ἐ¹⁰
τὸν οἴνον τοῦτον. Εἴ τοι διάρματα δον ψευδίων τὸν τὸ πέλαγος τὸ Κερανίον τὸ λακίνιον. Id
eſt: Salentinos aijunt Cretensium eſſe colonos. Apud hos eſt scopulus, quem promontorium
Iapygium vocant: magnā ſui parte in altum versus ortum hybernum procuraens, & ad Laci-
nium versus ſeſe inſleſens, cui ab occaſu eſt oppoſitum; cuiusque oppoſitu fauces ſinūs Taren-
tini claudit: ſicut & Ceraunii montes oppoſitu eiusdem promontorii Iapygi fauceis Ionij ſinūs
coercent. Cæterò, trajectus ab Iapygio & ad Lacinium & ad Ceraunios monteis ſtadiorum
eſt circiter 1500; id eſt, millium LXXXVII, paſſuum 15. Quid autem fuerit τὸν οἴνον
τὸν λαπτόν, IONIVS SINVS, ſuprà oſtendit, lib. II. τὸ δὲ Σικελικὸν, inquit, πέλαγος
αὐτὸς τὸ Σικελικὸν: Εἰ τὸ Ιταλίας, τοὺς ἀριτες μὴ δέπι τὸν ἀπορίαν τὸ σόμα ἐπιτρέπειν
τὸν οἴνον τοῦτον. Μέρος δὲ τοῦτον τὸν οἴνον τὸν λαπτόν. τέτοιος τὸν μὴ δέξια τὸν λαπτόν οὐ
τὸν μὴ τὸν ποτί: τὸ δὲ Σικελιμον τὸν ποτί, μέχεται τὸ μυκοῦντον τὸν Αὐτολίου. Εἴ τοι τοὺς ἀριτον αἴτιοι
Εἰ τοὺς τὸν οἴνον τὸν λαπτόν, τοὺς τὸν μαργόν: μῆκος μὴ δέξια τὸν οἴνον τὸν λαπτόν τὸν ποτί,
μὴ τὸν μέγιστον Διογέτειον Πέλι τοῦτον λαπτόν. Hoc eſt: Siculum mare eſt ante Siciliam & Italianam,
versus ſeptemtriones quidem ad Iapygium uisque promontorium & fauceis Ionii ſinūs porre-
ſetum. Ionius autem ſinūs pars eſt eius qui nunc Adriā vocatur. Huius dextrum latus Illyri-
cum, ſinistrum Italia facit, uisque ad inſitum recessum, qui eſt ad Aquileiam. Protenditur
autem versus ſeptemtrionem ſimul & occaſum, angustus, & longus, ad VI millia ſtadiorum,
latitudine ſummi 1500. Ergo etiam Ionius ſinūs, ut pars Adriatici ſinūs, intra fau-
ceis illas inter Iapygium promontorium & Ceraunia monteis includebatur. Versus
ſeptemtrionem & occaſum, ſive versus occaſum ſtivum, id eſt, versus Aquileiam,
qui terminus fuerit Ionii ſinūs, ex Dionysio maximè Afro atque Ptolemæo perſpi-
citur. quorum ille ita:

Εἴ τοι τὸν πῦντα Καλαβρίας οὐδεις γείνεται
Φύλας τὸν ιππογένων τελευτούμενα μίσθιον τὸν οἴνον
Πασχαλίας. Τρέψας τὸν οἴνον τὸν Αὐτολίους
Ποντον εἰς αὐγήσιον Αὐτολίου.

Id eſt:

At deinceps poſt hos Calabriae ſedes ſunt terre
Gentesque Iapygium, extenta uisque ad Hyrium
Maritimam: Hyrium, ubi trahitur Adriā ſalum
Mare in finitimum Aquileiensē.

Sed clariūs Ptolemæus: *τὸν ἀπορίαν ἀκρε, οὐ οὐδὲ Σαλεύνη.* Καλαβρίας τὸν οἴνον πέλα-
γος, τὸν δρῦς, Αὔτωιον, Βρενθειον. Αὐτολίας Πόλις Ναυτιανήν τὸν οἴνον πέλαγος, Εγνατία, Βάριον, 50
Αὐθιδίας τελευτούμενα μίσθιον τὸν οἴνον πέλαγος, Σαλαπατα, Σιπές, Αὐτείση, Σαράνων ἔργον. Εἰ δέ τοι τὸν οἴνον τὸν λαπτόν, τὸν οἴνον. Hoc eſt: Iapygium promontorium, quod
& Salentinum. Calabria ad Ionium mare, Hydrus, Lupiae, Brundifum. Apulorum Peu-
cetiorum ad Ionium mare, Egnatia, Barium, Aufidiamnis oſtium. Apulorum Dauniorum,
ad Ionium mare, Salapie, Sipus, Apeneſte, Garganus mons; & ad Adriā ſinūm, Hyrium.
Terminus igitur Ionii ſinūs ab hac Italizē parte fuit Garganus mons. Ab adverſo lito-
re Ptolemæus limitem ſtatuit inter Ionium mare & Adriā ſinūm, eumdem quem
integ

inter Illyricum & Macedoniam. is autem fuit circa Lissum opidum in Lodrinensi, quem hodiè vocant, sinu, & Dyrrachium, quod vulgò nunc Duraccio. Verba eius in descriptione Illyrici hæc sunt: H' ἡλιας τελείας δύο μετριαῖς μέρεσι η Μακεδονίας, καὶ γαμποὺς, δύο τε εἰρηθεὶς περιγράφεται. Φιάντων δὲ τὸ Αδριανόν, καὶ τὴν οὖσαν Αδριανοῦ πλαθερᾶς, μέχεται εἰρηθεὶς τοῦτον τὸ Ιστρα περιγράφεται. Id est: Illyricum terminatur a meridie parte quādam Macedonia, juxta lineam, ab predicto fine ad Adriam sinum existente. tum hinc Adriatici sinū latere usque ad Istricē predictum finem. In Macedonia verò descriptio-
ne: Η' Μακεδονία, inquit, τελείας δύο δυσμῶν τῷ ιωνίῳ πελάγῃ, τῷ δύο Δυνάμοις μέχεται Πεντίχων [lege Ε' κελυθε] περιγραφεται. Id est: Macedonia terminatur ab occasu Ionio mari,
10 quod est à Dyrrachio ad Celydnum amnem. Ultra etiam Celydnum protulisse cum Io-
nium mare, patet postea; ubi ita ait: Νῆσος δὲ τοῦ Κελυθε τῇ Μακεδονίᾳ τῷ ιωνίῳ πελάγῃ Σασώ. Id est: Insula Macedoniae adjacet in Ionio mari Saso. Hæc etiam nunc, intra
fauceis Ionii sinū sita, vulgò vocatur Saseo.

In descriptione verò Epiri ita tradit: Τῆς Ἡπείρου ἡ δυτικὴ πλάγια διορέεται τῷ καταπότελον τῆς Αἰγαίου θάλασσας. ήση τε εργασθεῖσα Χανίας. Οὐρανία, η εἰρωρότα τῆς Αἰγαίου θάλασσας οὔσην, Πανορμός λιμένιον, Ονκησμός λιμένιον, Καστοριά λιμένιον. ἡ δυτικὴ πλάγια τῷ επιτύχει μέχεται Αχελώος πελάγῳ Αδελαΐδην πελάγῳ. Id est: Epiri occidentale latus finitur iuxta Acrocerautia juga, ora Ionii mari; cuius descriptio sic habet: Chaonie; Oricum, summitas montium Acrocerautiorum, Panormus portus, Onchesmus portus, Cassiope portus. meridionale autem latus mari, quod hinc ad Acheloum protenditur amnem, Adriatico. Ultra igitur Ceraunios monteis xxxv circiter millia passuum ad Corcyram usque insulam Ionii nomen protulit Ptolemæus. nam Cassiope fuit ex adverso septentrionalis promontorii & opidi Corcyrae; quæ & ipsa utraque Cassiope dicta, vulgo etiam nunc Santa Maria di Casopo. Adriaticum mare quomodo Ptolemæus eō usque & ad Acheloum flumen extendat, posterius dicetur.

Pausanias Apolloniā ad Ionium collocat sinum; in Eliacis sic scribens: Μενέπτολεμος ἐξ Απολλωνίας, τῆς εὐ τῷ Ιωνίῳ. Menepolemus ex Apolloniā, quæ ad Ionium est sinum.

Cæterum, notandum, quod Græci de hoc Ionio sinu loquentes, non raro simpli-
citer τὸν ἄγονον vocant, subintelligentes τὸν καθόπι.

Ipsò porrò Ionius sinus pars habitus est veteribus MARIS IONII; quod inter Siciliam, Italiam atque Peloponnesum ad Cretam usque insulam protendebant. Hinc Plinius, lib. iv, cap. v: *Tot sinus*, inquit, *Peloponensem oram lancingant, tot maria allatrant. siquidem à septentrione Ionium irruptis: ab occidente, Siculo pulsatur; à meridie, Cretico urgetur.* Sed amplius Plinius, lib. iv, cap. xi: *Graci, inquit, & Ionium dividunt in Siculum ac Creticum, ab insulis.* Hinc Strabo, in geographicis suis, nullum aliud Ionium mare memorans, præter Ionium illum sinum, partem Adriatici sinūs, de Siculo mari ita scribit, dicit̄ lib. 11: *Mētā ἡ πλῆ Σικελίαν αἴλλα πελάζου σωτεῖται.* τὸ τε ἀπό της Σύρτεων ē της Κυριακίας, καὶ αὐτὴν αἱ Σύρτες, καὶ τὸ Αὔγενον μέρη πάλαι, νῦν δὲ καλέμενον Σικελίαν την, σφρόνιον ἐκείνῳ καὶ σωτεχέσ. τὸ μέρη περὶ της Σύρτεων καὶ τῆς Κυριακίας καλέται Διβυνόν, τελοῦται δὲ εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. τὸ δὲ Σικελικὸν πέλαγος τὸ Σικελίας ἐπὶ τὸ Παλιάς, πλεῖ τὸ πέρας εἰς μέρος. αὐτὸν δὲ μέρεχετ τὰ ἀκροντάς Κορήτης, καὶ πλεῖ Πελοποννήσου δὲ σεικλύζεται πλείστως, καὶ τοῦτο τὸν Κορηθιακὸν καλέμενον κόλπον. πέρας αρμάται δὲ θάλαττας τοῦ περιστατοῦ πέρας την Κορηθιακὸν κόλπον τοῦτον πέρας, τὸ Ηπείρος τὸ νότια μέρη, μέρεχετ τὸ Μεσογαίων κόλπον, καὶ τὸ σωτεχέσ περιθλιαῖς τῷ ποιητοῖς τὸν Κορηθιακὸν κόλπον περιετοῦ πέλαγον. Hoc est: Post Siciliam alia maria continentur sequuntur: id scilicet, quod ante Syrtēs est & Cyrenaicam regionem, ipseque Syrtēs, & quod olim Ausonium, nunc verò Siculum vocatur mare, continuum cum illo & consuens. Quod ante Syrtēs & Cyrenaicam est, Libycum dicitur, in Aegyptium desinens aquor. Siculum verò mare ante Siciliam atque Italiam est: ad ortum versus, usque ad Crete extrema: ad septentriones autem, usque ad Iapygium promontorium & sinūs Ionii fauceis, parteisque Epiri meridionales: ad sinum usque Ambracicum, & continentem oram, que cum Peloponneso sinum Corinthiacum includit. Hinc & illud lib. vi: *Εἴ τι δὲ ἡ μὲν Λασικαία μεταξὺ των περιθλιαῖς τῆς Τυρρηνικῆς καὶ τῆς Σικελικῆς, τῆς μὲν δυτικῆς Σικελίας λάσις, τῆς δὲ χερσοῦ Μεταποντίας μέρεχε Θερετόν.* Id est: Lucania inter oram Hetrisci simul & Siculi mariis sita est: illinc ab Silari ad Laum, hinc ab Metaponto ad Thurios usque. Verum Polybius, lib. ii, eriam ad Italianam Siculum ab Ionio mari distingvit. ipsique Livio etiam, lib. xxiii, ad Italianam mare Ionium habetur. τῆς δὲ πάντος, inquit Polybius, ιππείας τῆς

MARE Io-

χήραιτελγωνοδός τελέρχων, πλὴν μέσοις οὐκέτι ταλασσοῖς αὐτοῖς κεκλιμένων, ὁ τε Ιόνιος πόρος, γύρης τοισικέσσοντος Αθηναῖος κόλπος· τίνι δὲ τοῖς μεσομεσοῖς εἰς δυομάς τετραμυδόν, τὸ Σικελικὸν τυφλωκόν πέλαγος· αὐτῷ δὲ αἱ πλαστραὶ, συμπίπεσσαι τοῖς αἰλῆλας, τορυφεῖς ποιῶσι τὸ τείγωνα, τὸ ταρπεῖον δικρωτήριον τῆς ἵπλιας εἰς τίνι μεσομεσοῖς, ὁ ταυτορρός θεταὶ θερός Κοκκίνης, Διαφανῆς τὸν αἰώνιον πόρον εἰς τὸ Σικελικὸν πέλαγος. Id est: Italia omnis quum trigoni formam referat, unum ejus latus, quod orientem spectat, Ionium mare & continuus illi sinus Adriaticus terminant; meridiei verò & occidentis obversum latut, Siculum Hetruscumque mare. quā sē duo hec latera conjungunt, triquetra figura vertex efficitur, in promontorio Italiæ, quod in meridiem versus procurrens, Coccintus vocatur; quo separantur Ionium Siculumque maria. Parùm congruam hanc Italiam triquetram figuram, absurdumque ejus in Coccinto, veletiam Leucopetrâ, promontorio, verticem, satis jam dudum reprehendit antiquus geographus Strabo, sub initium libri V. Verùm ibidem Strabo ostendit, ipsum Polybium mare Siculum ad Iapygium usque produxisse. Ή λοιπὴ δὲ εἴην, inquit, οὐσια κατέχουσι βρέθιοι καὶ λεκανοί. Φησί δὲ Πολεύθεος, πεζῇ μὲν εἴναι τινὰ θεραπείαν τινὰ δύοτε τοις απογιάσι μέχεται πορθμού. . . . νὴ τερπιλίων εὐδοκίαν· καλύπτει δὲ αὐτὸν τὸ Σικελικὸν πέλαγος· πλέοντι δὲ καὶ πελευθερίων θέρεος. Id est: Reliquum Italiae Brutii ac Lucani tenent. Polybius tradit, terrestrē iter à Iapygiâ per oram ad fretum esse vel III cīo stadiorum; eamque oram Siculo mari allui: navigationem verò ne τοιούτοις θαλάσσαις implere.

Porrò, Thucydides, lib. I, hæc scribit: Επίδαμνος ἐντὸν πόλις ἡ δεξιά ἐσπλέοντα τὸν Ιαπωνικὸν πόρον. Epidamnum est urbs ad dextram sita intrantibus Ionium sinum. Vbi observandum, quod non hunc sinum solum sic appellat; sed etiam quidquid est inter Peloponnesum & Siculum mare.

Discrimen IONII SINVS & ADRIATICI MARIS ad huius fauces est. Scylax in αἰτιωλῳ. Λιμενό, inquit, ἡδρεῖς οὗτοι τῷ Εὔριῳ ή Εἰωνίῳ πόλης τοις ιαπωνικοῖς χωρίοις. ἐνδὴ τελεστῶσα τῆς Ταλάσης ἡ εἰς τῶν ιαπτρον αἰδεβαῖς ιδιμὸν ποιᾶται. ὁ δὲ τερπηροῦ καλεύμενος κόλπος, οὐ ποληγων εἰς τὸ Λέχαιον, οὐαὶ δὲ Κορανθίων η πόλης εἴην, εν μέρει τεσσαράκοντες εὐδοκίαν μάλιστα, τοιεπι τοῦ ποτίη ιδιμόν. ἐν δὲ τὸν αἰεννης πόλεως, ἐδὴ τελεστῶ τὸ Ιωνικὸν κόλπον, εἰς Ιαίλαστα τὸν τυφλωκόν τοῦ ιαπτρον η δικλωδὸς ημέρων σχέσιν εἴην. τέτοια δὲ τὸν κόλπον εἰτοὺς πόλισμα πράττον ὁ Δρυθῆς οἰκεῖται. Id est: Adriaticum pelagus à continenti quād procul Ionicum sinum exastuans facit; haud tamen ut in aliis locis, ubi desinens maris in terram utrimque transiens isthmum reddit. Sinus, qui Chryseus dicitur, in Lecheum desinens, ubi & Corinthus civitas est, quadraginta ad summum stadiorum spatio isthmum, qui eodem est, peragit. A Ravennâ autem urbe, ubi Ionicus desinens sinus, ad mare usque Tyrrhenum haud minus dierum octo expedito est iter viro. Intra hunc Ionium sinum imprimis Hydrus est opidum.

Cæterò, unde dictus sit IONIUS SINVS, Servius his prodit verbis, ad Virgil. Aeneid. lib. III: Quisdam sane Ionium ab Io Inachi filia dictum volunt, quod amata hoc mare tranaverit. Nonnulli Ionium ab Ionio rege, qui in insula, que ante Illyricum jacet, regnaverat, dictum tradunt. Eadem pluribus tradit Isacius in Lycophronis Alexandrâ.

Verūm de Siculo & Ionio mari, huiusque sinu, qui pars fuit extrema Hadriatici maris, satis haecenus dissertum est. Ipsum equidem MARE HADRIATICVM, stretto, quod est inter Iapygium & Acroceraunium promontoria, fuisse inclusum, quatuor gravissimorum auctorum, Ciceronis, Strabonis, Melæ ac Plinii testimoniis suprà demonstratum est. Cæterum, Ptolemæus nullum agnoscentis Siculum mare, Ionium verò in parte Adriatici sinū, cum Strabone ac Dionysio Afro, & item extra suprà scriptas fauceis ad Corcyram usque pretendens, ipsum maris Adriatici nomen à Siciliæ orientali latere, ad isthmum Corinthiacum adeoque Cretam usque producit. &, Ptolemæum haud dubiè sequutus Philostratus, idem nomen ad Corinthiacum isthmum extendit. Verba Ptolemæi hæc sunt, in descriptione Italie: Αἰθαλίης ἄκρα· Μεράλης Εὐλάδος τὸ Αἰθαλικὸν πέλαγος· Ζεφύριον ἄκρον, Λοκροῖς πόλεσ, Λοκαῖς ποταμοῖς σχεισταῖ· εὐ δὲ τῷ κατέ Σκυλάκιον κόλπῳ, πόλις Σκυλάκιος, οὐ μηχεῖς τῷ κόλπῳ τὸ Σκυλακία, λακίνιον ἄκρον· εὐ δὲ τῷ ταρπεῖνον κόλπῳ, Κρότων πόλις, Θερλον,

Θέριον, Μεταπότιον, τάχεις. Σαλεντίνων ἡ απογέα ἀκρεφ, ἢ καὶ Σαλεντίνη. Καλαβρίας δὲ
νοτιὸν τὸ Ιόνιον πέλασθε, τὸ δρῦς. Hoc est: Leucopetra, promontorium. Magna Grecie,
ad Adriaticum mare; Zephyrium promontorium, Locri urbs, Locani amnis ostium. in Scy-
laco autem sinu, opidum Scylacium, intimus Scylactis sinus recessus, Lacinium promontorium.
& in Tarentino sinu Croto urbs, Thurium, Metapontum, Tarentum. Salentinorum, Ta-
pygium promontorium, quod & Salentinum. Calabria verò ad Ionium mare, Hydrus.
Hinc igitur Ionium mare facit prædictam partem Adriæ ad Corcyram usque insu-
lam & Cassiopen Epiri portum. inde rursus Adriaticum ad Cretam usque. At in
descriptione Siciliæ: Η' Σικελία, inquit, περίειστον αἰσθαλῶν τούτον Ε' Αἰδεῖα πελάγες.
10 Id est: Sicilia clauditur ab oriente Adriæ mari. Mox: Αγαπλανίς πελάγες περιγεγραφή οὐ
Αἰδειανὸν πελάγη. Id est: Orientalis lateris descriptio ad Adriaticum mare. Sic & Soli-
nus ad Siciliam usque producit Adriaticum mare. Recenset autem Ptolemæus in
hoc latere loca maritima quæ sunt à Pachyno ad Pelorum usque. At in Epiri de-
scriptione; Κασσιπη, inquit, λιμένες. οὐδὲ δὴ μεσημβρίας πελάγες διοργάνωται εἰναὶ μέρες
Ε' Αχελώας πελαγος Αἰδειανὸν πελάγη. Hoc est: Cassope portus. meridionale latus termi-
natūr Adriatico mari, quod hinc ad Acheloum flumen protendit. Et postea: Η' Αχαΐα
ορίζεται δέπο μεσημβρίας τῷ τε Αἰδειανῷ πελάγῃ, καὶ τὸ δέπο Ε' Αχελώας πελαγος πελαγίας Ε'
Χορινθιακοῦ κόλπου. Η' αὖτε τῷ ισθμῷ. Hoc est: Achaea terminatur à meridie Adriatico
mari, juxta oram Corinthiaci sinūs, quae est ab Acheloo flumine; & inde ipso isthmo. Et in
20 descriptione Peloponnesi: Η' οὐδὲ Πελοπόννησον ορίζεται δέπο δυσμῶν νῆσο μεσημβρίας τῷ Α'-
δριανῷ πελάγη. Hoc est: Peloponnesus finitur ab occasu ac meridie Adriatico mari. Ac
tandem in Creta insulae descriptione: Η' κρήτη πελαγίας τούτο δυσμῶν τούτο Ε' Αἰδειανὸν
πελάγης. Id est: Creta terminatur ab occasi Adriatico mari. Haec tenus Ptolemæus.
cum quo consentit Philostratus; cuius verba sub principium huius capitii, de dis-
crimine Superi Inferique maris, habuimus. Idem, imaginum libro II, in Palæ-
mone, de isthmo Corinthiaco loquens, sic ait: Οὐδεὶς θυμός γέγενηται μέρος οὐδὲ δαιμο-
νος, εντείλαντος τὴν τῆν γῆν τὸν δικαῖον Φύσεως Λίγας γένεται Αἰδειανός καὶ οὐδὲ πελαγος
επειδὴ γένεται τούτο πελαγεστον. Εἴτε δὲ αὐτῷ μερισμὸν μέρον εἴ δεξιά λεχαιον δή, οὐδεμία δὲ οὐδεις οὐδεις τούτη καλούχηκαντος οὐδεις, τῷ δέ διμοντο Φανεστη γῆν πελαγάθλων. Hoc est:
30 Isthmus genit facie atque humi supinus pictus est, inter Aegeum atque Adriam maria, velu-
ti aquoribus cinctus à naturâ, situs. ceterum, ad ejus dextram Lechaus est adolescentulus;
ad sinistram verè puelle. maria autem ipsa, pulchra ac satis tranquilla, telluri isthmum de-
monstranti adscident. Vulgo an etiam Græcae gentes idem nomen impropriè ad Sici-
liam, Peloponnesum & Cretam usque extenderint; quod duo isti Græci scriptores,
Ptolemæus & Philostratus fecerunt; equidem valde etiam nunc dubito. imò vel-
menter suspicor, Ptolemæum huius rei primum atque unum fuisse auctorem; quem
postea sequutus Philostratus. Nam illud ex Ovidio argumentum, opidō quam am-
biguum est, quo idem probare nonnulli conantur. Tristium lib. I, eleg. x, ita
canit Poëta:

40 Litera quecumque est toto tibi lecta libello,
Est mihi sollicito tempore facta via.
Aut haec me, gelido tremorem quam mensē decembri,
Scribentem mediis Adriæ vidit aquis.
Aut, postquam bimarem cursu superavimus isthmon,
Alteraque est nostra sumpta carina fuge.
Quod facerem versus inter fera murmura ponti,
Cycladas Aegeas obstupuisse pato.

Hsic quamvis Poëta videatur una cum Philostrato terminum inter Adriam & Ae-
geum mare ponere isthmum Corinthiacum; tamen res ea planè dubia est. quidpe
50 ex decem istis primi libri elegiis, primam, quartam, sextam, septimam, nonam, at-
que decimam, procul ab Italia & Adriâ, in mari Aegaeo & Pontico esse scriptas, sa-
tis clare diserteque cuivis legenti patet. ex reliquis, quarta, quinta & octava, quam-
vis ambiguæ sint; tamen quia solutiore paullò animo & sine maris metu scriptas esse
apparet; in eodem Aegaeo exaratae videntur. Vnas duas, secundam & tertiam, in A-
driâ prope Italiam, ubi ingenti tempestate fuit iactatus, fuisse compositas, ex ipsis
satis manifestè perspicitur. Elegiā enim secundâ, quā nil nisi hortendam tempesta-
tem lamentatur, ita scriptum est:

Ferit

Ferte (quid heic facio?) rapidi mea corpora venit.
Ausonias fineis cur mea vela vident?
Noluit hoc Cesar. quid, quem fugat ille, tenetis?
Adspiciat vultus Pontica terra meos.

Elegiā autem tertia ita:

Nos tamen Ionium non nostrā sindimus aequor
Sponte, sed audaces cogimur esse metu.
Me miserum! quantis nigrescunt aquora ventis?
Erutaque ex imū fervet arena vadis?
Navita confessus gelidum palore timorem,
Iam sequitur vietus, non regit arte ratem.
Quod nūsi mutatas emiserit Aeolus auras,
In loca jam nobis non adeunda ferar.
Nam procul Illyricis levā de parte relictis
Interdicta mihi cernitur Italia.

Certè Adriæ, sive Adriatico mari, neque à Græcis primùm, neque à Romanis, postquam hi totam simul Italiam & Græciam sub imperium suum redegerunt, id nominis impositum fuit; sed à Tusci & aliis Italicis gentibus; ut disertè testatur Livius lib. v., verbis sub initium huius capituli perscriptis. quibus disertè, ad Italianam tantum, cùm Italicas genteis, tum ipsos Græcos adpellasse mare Adriaticum, testatur gravissimus auctor; id quod alio nomine dicebatur Superum. Tuscos extra prædictas Adriatici sinūs fauceis, hinc ad Italiam frontem & Siciliæ orientale latus, illinc ad Epirum Græciamque & Cretam insulam, maris obtinuisse imperium, nemo umquam ostenderit. Quidquid igitur sub Adriæ nomine intellexerit Ovidius; certum & extra controversiam esse debet, ADRIATICVM MARE propriè intra prædictas fauceis fuisse comprehensum. cuius pars inferior, à Gargano monte ad fauceis usque, IONIVM MARE, seu IONIVS SINVS, fuit dicta.

Cæterò, ejusdem maris Adriatici à dextro litore aliæ partes, alia etiam ab adiacentibus gentibus acceperunt olim vocabula. sic ab Illyrico, communis regionis vocabulo, dicebatur ILLYRICVM: ad Dalmatiam vocabatur DALMATICVM MARE. Varios Inferi juxta ac Superi maris sinūs, quos suo quoque loco atque ordine supra indicavimus, hoc loco repetere, supervacaneum fuerit. Hæc igitur de ITALICO disseruisse MARI, ipsaque ITALIA, sufficit.

F I N I S.

Errata.

PAg. 62. lin. 29. vñtata. 107, 27, Carraca, in margine. 1040, 27, denominata. 1145, 31, ab vero. 1187, 22, Veneris. 1253, 4, 5, Pandofia Plataënsium, scilicet colonia. 1307, 44, & inde, quæ de Ogygiâ insulâ perscripta sunt, conferantur cum iis quæ auctor ipse Siciliæ sua fol. 446. l. 45, & 468, l. 30, edidit plenè recognita. cum quibus quoniam posteriora hæc pugnant; & verò istud ab exscriptore in tanto difficultique opere tam citè observari non potuit: tu, benevolè lector, pugnantia hæc posteriora præterito. Eodem fol. 1307, l. 46, lege Aeam. 1309, 11, Circaum.